

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 767/2008, määrust (EÜ) nr 810/2009, määrust (EL) 2017/2226, määrust (EL) 2016/399, määrust (EL) 2018/... [koostalitlusvõimet käsitlev määrus] ja otsust 2004/512/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2008/633/JSK“

(COM(2018) 302 final)

(2018/C 440/26)

Pearaportöör: **Ionuț SIBIAN**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 2.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Juhatuse otsus	10.7.2018
Vastuvõtmine täiskogus	19.9.2018
Täiskogu istungjärk nr	537
Hääletuse tulemus	97/3/0
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab viisapoliitikat, mis on ja peaks ka edaspidi olema turismi ja ettevõtlust soodustav vahend ning aitama seejuures vältida nii julgeolekuohte kui ka Euroopa Liitu suunduva ebaseadusliku rände ohtu.

1.2. Komitee toetab viisainfosüsteemi (VIS) kui parima tehnoloogilise lahenduse edasiarendamist, mis hõlbustab lühiajalise viisa menetlemist ning aitab viisa-, piiri-, varjupaiga- ja rändeametitel kiiresti ja tõhusalt kontrollida vajalikku teavet kolmandate riikide kodanike kohta, kes vajavad viisat ELi reisimiseks.

1.3. Komitee leiab, et selle valdkonna üheks põhieesmärgiks peaks olema ELi liikmesriikide viisapoliitikaga seotud menetluste, tavade ja tulemuste ühtlustamine.

1.4. Viisamenetluse konkreetsete ohunäitajate väljatöötamise puhul leiab komitee, et see võib piirata taotlejate õigusi. Komitee nõuab tungivalt, et ELi institutsioonid ja liikmesriikide ametiasutused teavitaksid nõuetekohaselt ja koolitaksid praktilise töö tegijaid ja juhtkonda, et vältida võimalikku profiili koostamist rassi, soo, etnilise päritolu, usutunnistuse, seksuaalse sättumuse ja muude isiklike tunnuste alusel.

1.5. Komitee toetab eesmärki lihtsustada kadunud isikute tuvastamist. Kuid lastelt sõrmejälgede võtmise vanuse alampiiri alandamine 12. eluaastalt 6. eluaastale võib olla problemaatiline. Ettepanek ei sisaldanud lastekaitseametite ega -organisatsioonide panust ja seisukohti, takistades komiteel täielikult hinnata ettepaneku mõju lastele ja nende kaitsele.

1.6. Sama eesmärgiga seoses, kui taotleja reisidokumendi koopia säilitamine VISis on vastuvõetav ja vajalik, on küsitav ettepanekus esitatud tagasisaatmise menetluse toetamiseks uue andmetöötlusvahendi loomine. Komitee ei arva, et kavandatud muudatused tooksid tingimata kaasa kolmandate riikide kodanike tagasipöördumise. Selle asemel peaks see olema vahend, mis julgustab liikmesriike tegutsema, arvestades nii viibimise seaduslikkust kui ka asjaomaste isikute huvi ja heaolu. Ametiasutused peaksid kolmandate riikide kodanikke julgustama ja toetama nende riigis viibimise seadustamisel ning päritoluriiki tagasipöördumise kaalumisel.

1.7. Kuna käesoleva ettepaneku lisaeesmärk on võimaldada riiklikel õiguskaitseasutustel ja Europolil saada rangete tingimuste alusel ja õiguskaitse-eesmärkidel juurdepääs VISi andmetele, rõhutab komitee rangete juurdepääsutingimuste olulisust. Juurdepääs peaks ideaaljuhul toimuma kohtuotsuse alusel, mis tagaks, et selline juurdepääs kujutab endast isikuandmete kaitse põhimõtte vajalikku piiramist.

1.8. Komitee kiidab kõnealuse ettepanekuga seoses korraldatud konsultatsioonide ulatust. Samas oleks komitee, teised institutsioonid ja üldsus saanud rohkem kasu, kui ettepanekusse oleks kaasatud rohkem teavet ja arvamusi konsulteeritud pooltelt. Ei ole selge, millist teavet pakuti ja mil määral mõjutas see ettepaneku lõplikku kuju.

1.9. Komitee tunneb heameelt selle üle, et Euroopa Komisjon keskendub põhiõiguste kaitsele. Komitee soovib pöörata rohkem tähelepanu sellele, kuidas liikmesriigid kasutavad viisataotlejate isikuandmeid. Nagu eespool märgitud, on vaja täiendavaid kaitsemeetmeid selliste tavade suhtes, mis diskrimineerivad kolmandate riikide kodanikke, kes taotlevad lühiviisi pikaajalist viisat ja elamisluba.

1.10. Ettepanek oleks vajanud üksikasjalikumaid ja täpsemaid andmeid nii ELi liikmesriikide kui ka kolmandate riikide lühiviisi- ja pikaajaliste viisade ning elamislubade kohta riikide kaupa. Lastega kaubitsemise puhul oleks lisateave lubatud kauem viibimise kohta olnud ka väga kasulik. Andmed on hädavajalikud liikuvuse olemuse ja struktuuri ning kasutatavate vahendite asjakohasuse hindamiseks.

1.11. Samuti soovib komitee võtta kindlam kohustus teha koostööd kolmandate riikide valitsuste ja kodanikuühiskonnaga, et teavitada, ette valmistada ja aidata oma kodanikke kogu viisataotluse menetlemise vältel.

2. Üldised märkused

2.1. Komitee toetab viisapoliitikat, mis on ja peaks ka edaspidi olema turismi ja ettevõtlust soodustav vahend ning aitama seejuures vältida nii julgeolekuohte kui ka Euroopa Liitu suunduva ebaseadusliku rände ohtu.

2.2. Viimaste aastate rände- ja julgeolekuprobleemide teadvustamisel julgustab komitee liikmesriike ja ELi institutsioone kohaldama üksmeelset, tasakaalustatud ja proportsionaalset lähenemisviisi, et EL oleks võimalikult avatud, vastutustundlik, kaasav ja uuenduslik.

2.3. Komitee toetab viisainfosüsteemi (VIS) kui parima tehnoloogilise lahenduse edasiarendamist, mis hõlbustab lühiajalise viisa menetlemist ning aitab viisa-, piiri-, varjupaiga- ja rändeametitel kiiresti ja tõhusalt kontrollida vajalikku teavet kolmandate riikide kodanike kohta, kes vajavad viisat ELi reisimiseks.

2.4. Komitee toetab selle algatuse üldisi eesmärke: tugevdada julgeolekut ELis ja selle piiridel, hõlbustada seaduslike reisijate õigust ületada välispiiri ning vabalt liikuda ja viibida sisepiirikontrollita alal ning lihtsustada Schengeni ala välispiiri haldamist.

2.5. Komitee toetab kõnealuse algatuse erieesmärke: hõlbustada viisataotluste menetlemist, lihtsustada ja tugevdada kontrolli välispiiril asuvates piiripunktides ja liikmesriikide territooriumil, tugevdada sisejulgeolekut Schengeni alal, hõlbustades teabevahetust liikmesriikide vahel kolmandate riikide kodanike kohta, kes omavad pikaajalist viisat ja elamisluba.

2.6. Komitee toetab ka piiride ja turvalisusega seotud ülejäänud teabelünga kõrvaldamist pikaajaliste viisade ja elamislubade lisamisega viisainfosüsteemi.

2.7. Mis puudutab viisamenetluse kontrolli tõhustamist koostalitlusvõime, taotlejate esitatud andmete kontrollimise ja hindamise ning viisasisüsteemi automaatse päringu abil iga taotluse puhul iga kättesaadava süsteemi kohta, siis on see komitee arvates tervitatav menetluslik ja tehnoloogiline areng.

2.8. Viisamenetluse konkreetsete ohunäitajate väljatöötamise puhul leiab komitee, et see võib piirata taotlejate õigusi. Kuigi riskinäitajad ei sisalda isikuandmeid, võivad need tugineda liikmesriikide esitatud statistikale ja teabele ohtude, keeldumiste ebatavalise määra või teatud kategooria kolmandate riikide kodanike üleaja viibimise ning rahvaterviseriskide kohta. On arvestatav oht, et viisat väljastavad asutused kasutavad neid andmeid ja näitajaid viisataotluse tagasilükkamiseks süsteemis oleva profiili põhjal ja mitte taotleja konkreetseid asjaolusid arvestades. Komitee nõuab tungivalt, et ELi institutsioonid ja liikmesriikide ametiasutused teavitaksid nõuetekohaselt ja koolitaksid praktilise töö tegijaid ja juhtkonda, et vältida võimalikku profiili koostamist rassi, soo, etnilise päritolu, usutunnistuse, seksuaalse sättumuse ja muude isiklike tunnuste alusel.

2.9. Komitee toetab eesmärki lihtsustada kadunud isikute tuvastamist. Kuid lastelt sõrmejälgede võtmise vanuse alampiiri alandamine 12. eluaastalt 6. eluaastale võib olla problemaatiline. Ettepanek ei sisaldanud lastekaitseametite ega -organisatsioonide teavet ja arvamusi, takistades komiteel täielikult hinnata ettepaneku mõju lastele ja nende kaitsele.

2.10. Sama eesmärgiga seoses, kui taotleja reisidokumendi koopia säilitamine VISis on vastuvõetav ja vajalik, on küsitav ettepanekus esitatud tagasisaatmise menetluse toetamiseks uue andmetöötlusvahendi loomine. Komitee ei arva, et kavandatud muudatused tooksid tingimata kaasa kolmandate riikide kodanike tagasipöördumise. Selle asemel peaks see olema vahend, mis julgustab liikmesriike tegutsema, arvestades nii viibimise seaduslikkust kui ka asjaomaste isikute huvi ja heaolu. Ametiasutused peaksid kolmandate riikide kodanikke julgustama ja toetama nende riigis viibimise seadustamisel ning päritoluriiki tagasipöördumise kaalumisel.

2.11. Kuna käesoleva ettepaneku lisaeesmärk on võimaldada riiklikel õiguskaitseasutustel ja Europolil saada rangete tingimuste alusel ja õiguskaitse-eesmärkidel juurdepääs VISi andmetele, rõhutab komitee rangete juurdepääsutingimuste olulisust. Juurdepääs peaks ideaaljuhul toimuma kohtuotsuse alusel, mis tagaks, et selline juurdepääs kujutab endast isikuandmete kaitse põhimõtte vajalikku piiramist.

2.12. Komitee tervitab komisjoni jõupingutusi tellida kolm sõltumatut uuringut: ühe lastelt sõrmejälgede võtmise vanusepiiri alandamise teostatavuse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse ning viisataotlejate reisidokumendi koopia VISis salvestamise kohta ning kaks uuringut VISi laiendamise teostatavuse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse kohta, et lisada süsteemi pikaajaliste viisade ja elamislubade andmed.

2.13. Komitee kiidab nende konsultatsioonide ulatust, mis hõlmavad kõiki sidusrühmi, sh riiklikud asutused, kellel on juurdepääs VISile andmete sisestamiseks, muutmiseks, kustutamiseks või kontrollimiseks; riiklikud asutused, kes vastutavad rändeküsimuste ja tagasisaatmise eest; lastekaitseasutused; politsei ja inimkaubandusvastased asutused; konsulaarküsimuste eest vastutavad asutused; ning riiklikud asutused, kes vastutavad välispiiripunktides toimuva kontrolli eest. Samuti konsulteeriti mitmete laste õigustega tegelevate asutuste ja vabaihendustega väljaspool ELi. Samal ajal oleks komitee, teised institutsioonid ja üldsus saanud rohkem kasu, kui ettepanekusse oleks kaasatud rohkem teavet ja arvamusi konsulteeritud pooltelt. Ei ole selge, millist teavet pakuti ja mil määral mõjutas see ettepaneku lõplikku kuju.

2.14. Komitee tunneb heameelt selle üle, et Euroopa Komisjon keskendub põhiõiguste kaitsele. Komitee tervitab käesolevas ettepanekus sisalduvaid täiendavaid kaitsemeetmeid, et katta VISiga hõlmataivate uute andmekategooriate, andmetöötluse ja andmesubjektide erivajadused, mis on osa üldisematest jõupingutustest üksikisikute õiguste kaitsmisel isikuandmetele juurdepääsu, nende parandamise, kustutamise ja õiguskaitse vallas. Komitee soovib pöörata rohkem tähelepanu sellele, kuidas liikmesriigid kasutavad viisataotlejate isikuandmeid. Nagu eespool märgitud, on vaja täiendavaid kaitsemeetmeid selliste tavade suhtes, mis diskrimineerivad kolmandate riikide kodanikke, kes taotlevad lühi- või pikaajalist viisat ja elamisluba.

2.15. Ettepanek oleks vajanud üksikasjalikumaid ja täpsemaid andmeid nii ELi liikmesriikide kui ka kolmandate riikide lühi- ja pikaajaliste viisade ning elamislubade kohta riikide kaupa. Lastega kaubitsemise puhul oleks lisateave lubatud kauem viibimise kohta olnud ka väga kasulik. Andmed on hädavajalikud liikuvuse olemuse ja struktuuri ning kasutatavate vahendite asjakohasuse hindamiseks.

2.16. Samuti soovivad komitee võtta kindlam kohus teha koostööd kolmandate riikide valitsuste ja kodanikuühiskonnaga, et teavitada, ette valmistada ja aidata oma kodanikke viisatootluse menetlemisel.

Brüssel 19. september 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER
